ΕΤΟΣ Α΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 2 Ἰουλίου 1911 ΑΡΙΘ. 27

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΑΚΗι ΠΕΜΠΤΗι

ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ

(Η΄. 28—34 καὶ Θ΄. 1)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν, ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι, ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. Καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν, λέγοντες· Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. Οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτόν, λέγοντες· Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὑπάγετε. Οἱ δὲ ἐξελθόντες, ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Καὶ ἰδοὺ ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν. Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καί, ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. Καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ· καὶ ἰδόντες αὐτόν, παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, διεπέρασε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

Μόλις οἱ δαιμονιζόμενοι τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου ἀντίκρυσαν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, οἱ ἐν αὐτοῖς κατοικοῦντες δαίμονες, γνωρίζοντες τὴν παντοδύναμον θεότητά του, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ φόβον καὶ τρόμον, ὡς ἐκ τῆς παρουσίας του καὶ μὲ γοερὰν φωνὴν ἀπελπισίας «ἔκραξαν λέγοντες: τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς»; Τί κοινόν, ποία σχέσις, ὑπάρχει μεταξὺ σοῦ, ὁ ὁποῖος εἶσαι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός, καὶ ἡμῶν, οἱ ὁποῖοι εἴμεθα ἐκπεσόντες ἄγγελοι τοῦ σκότους; Σὺ κατῆλθες ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ ἔγινες ἄνθρωπος, ἐνῷ εἶσαι Θεός, διὰ νὰ σώσῃς τὸν ἄνθρωπον· ἡμεῖς εἴμεθα Σατανάδες, ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων, διότι ἔχομεν κύριον ἔργον τὴν καταστροφήν των, τὴν δυστυχίαν των, τὰ βάσανά των. Γνωρίζομεν τὴν παντοδυναμίαν σου· ἀνομολογοῦμεν ὅτι εἶσαι Θεός· καὶ δὲν ἠμποροῦμεν παρὰ νὰ ὑποταχθῶμεν εἰς τὴν διαταγήν σου· ἐὰν λοιπὸν μᾶς ἐκδιώξῃς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς, μὴ μᾶς διατάξῃς νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἄβυσσον, ὅπου εἴμεθα καταδικασμένοι, ἀλλὰ δός μας τὴν ἄδειαν νὰ ἔμβωμεν εἰς τὸ κοπάδι τῶν χοίρων, οἱ ὁποῖοι βόσκονται παρέκει. «Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων». Αὐτὰ μὲ τρόμον ἀπερίγραπτον λέγουσιν οἱ δαίμονες εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

Ἀλλὰ τί μᾶς διδάσκουν οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους λέγουν, ἡ φρίκη, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται; ὅτι καὶ τὰ δαιμόνια ἀναγνωρίζουσι τὴν παντοδυναμίαν τοῦ ἁγίου Θεοῦ καὶ ἀνομολογοῦσι τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Θεόν· «Καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι καὶ φρίσσουσι» (Ἰακώβ. Β΄. 20). Καὶ ἐν τούτοις μὲ ὅλην τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν ταύτην, μὲ ὅλην τὴν πίστιν, τὴν ὁποίαν ἀδιαφιλονεικήτως ἔχουν ὅτι ὑπάρχει Θεὸς παντοδύναμος, μὲ ὅλην τὴν φρίκην, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται, ἡ θέσις των δὲν μεταβάλλεται ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, ἡ κατάστασίς των μένει καὶ θὰ μένῃ πάντοτε ἡ ἰδία. Διατί ἄρά γε; Διότι ἡ πίστις τῶν δαιμόνων περιορίζεται μόνον εἰς τοῦτο, ὅτι ἀναγνωρίζουν καὶ ἀνομολογοῦν τὴν ὕπαρξιν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίποτε περισσότερον. Ἡ πίστις δῆλα δὴ τῶν δαιμόνων δὲν εἶνε προϊὸν ἀγαθῆς καρδίας καὶ ὀρθῆς σκέψεως εἰς τρόπον ὥστε ὅ,τι ὁμολογεῖ τὸ στόμα των νὰ τὸ θέλῃ ἡ καρδία καὶ νὰ τὸ ποραδέχεται ὁ νοῦς των, ἀλλ' εἶνε ἀποτέλεσμα τοῦ φόβου καὶ τῆς φρίκης, τὴν ὁποίαν δοκιμάζουν, ὅταν ἀντικρύσουν τὴν θείαν παντοδυναμίαν, εἶνε πίστις ἐξαναγκαστικὴ καὶ ἐπιβεβλημένη, ὡς ἀποδεικνύεται ὁλοφάνερα ἀπὸ τὰ πονηρὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα καὶ οἱ ἴδιοι κάμνουν καὶ εἰς τοὺς ὑποχειρίους των ὑπαγορεύουν νὰ κάμνουν. Ὁ ἀληθῶς πιστεύων, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, δεικνύει τὴν πίστιν του εἰς τὰ ἔργα του, εἰς τὴν ὑπακοήν του εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον πιστεύει. Ὁ ἀληθῶς πιστεύων, ἀγαπᾷ καὶ ἀληθῶς τὸν πιστευόμενον, καὶ ὁ ἀληθῶς ἀγαπῶν δὲν καταπατεῖ τὴν θέλησιν καὶ τὰς παραγγελίας τοῦ ἀγαπωμένου. Ἀλλ' οἱ δαίμονες τί κάμνουν; ὄχι μόνον δὲν αἰσθάνονται ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ μισοῦσι καὶ ἐχθρεύονται τὸν Θεόν! Ὄχι μόνον δὲν ὑπακούουσιν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κάμνουν ὅλως διόλου τὸ ἐναντίον, ἀλλὰ καὶ δημιουργοῦν τὸ κακόν, εἶνε ἡ πηγὴ καὶ ἡ ῥίζα παντὸς κακοῦ. Ἰδοὺ ἡ μόνη καὶ ἀληθινὴ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ θέσις των, ἡ κατάστασίς των ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ μένει

ἀμετάβλητος καὶ πάντοτε ἡ ἰδία, ἰδοὺ δια τὶ οἱ δαίμονες εἶνε καὶ θὰ εἶνε πάντοτε δαίμονες. Οὐδὲ ὑπάρχει, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἐλπίς, οὐδὲ ἡ παραμικρά, νὰ μετανοήσουν, νὰ μεταβληθοῦν ἐπὶ τὰ βελτίω, διὰ νὰ βελτιωθῇ καὶ ἡ θέσις των ἀπέναντι τοῦ πολυευσπλάγχνου Θεοῦ, ὁ ὁποῖος μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας καὶ μὲ πατρικὴν χαρὰν ἀποδέχεται τοὺς μετανοοῦντας, οἷοι δήποτε καὶ ἂν εἶνε, ὅ,τι δήποτε καὶ ὅσα δήποτε καὶ ἂν ἔπραξαν. Καὶ τοῦτο, διότι εἰς τόσον μέγαν βαθμὸν ἔχουσι διαφθαρῇ ἠθικῶς, εἰς τόσῳ μεγάλην πώρωσιν τῆς καρδίας ἔχουσι φθάσει, ὥστε τὸ κακὸν ἔγεινεν εἰς αὐτοὺς δευτέρα φύσις καὶ ἑπομένως εἶνε ἀδύνατον εἰς αὐτοὺς νὰ κάμουν τὸ ἀγαθόν, καθὼς ἐξ ἀντιθέτου δι᾽ ἀνάλογον λόγον εἶνε ἀδύνατον εἰς τοὺς ἁγίους ἀγγέλους νὰ πράξουν πονηρὰ ἔργα.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδική μας πίστις, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὅταν εἶνε ὁμοία μὲ τὴν πίστιν τῶν δαιμόνων, ὅταν δῆλα δὴ δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν θέλησιν τῆς καρδίας μας, ἀλλ᾽ εἶνε ἀποτέλεσμα φόβου ἢ καὶ ἁπλῆς συνηθείας καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν φαίνεται οὔτε εἰς τοὺς λόγους μας οὔτε εἰς τὰ ἔργα μας, δὲν μᾶς προξενεῖ καμμίαν, οὐδὲ τὴν παραμικράν, ὠφέλειαν. Ἡ πίστις εἰς τὸν Θεὸν δὲν εἶνε ἁπλῆ θεωρία. Ὄχι. Εἶνε πρᾶξις καὶ μόνον πρᾶξις. Ἐν τῇ πράξει ἑπομένως φαίνεται, διὰ τῆς πράξεως μαρτυρεῖται καὶ δι᾽ αὐτῆς ἀποβαίνει ὠφέλιμος. Καὶ ἡ ἀλήθεια αὕτη εἶνε τόσῳ φανερά, ὥστε μόνον ὁ ἐστερημένος καὶ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τῆς ὀρθῆς σκέψεως εἶνε πιθανὸν νὰ τὴν διαμφισβητήσῃ. Ἄλλως τε, ἔχομεν τὸ παράδειγμα, τὸ ζωντανὸν παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῶν ἁγίων του Ἀποστόλων καὶ ὅλων τῶν ἀληθῶς πιστευσάντων, οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς πράξεως ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ἁγία ἡμῶν πίστις δὲν εἶνε φιλοσοφική τις θεωρία, ἀλλὰ πρακτικὴ χριστιανικὴ ζωή, πρακτικὰ ἠθικὰ ἔργα. Τοιαύτην πίστιν χρεωστοῦμεν νὰ ἔχωμεν ἡμεῖς οἱ ἐσφραγισμένοι διὰ τῆς ἱερᾶς σφραγῖδος τοῦ Χριστιανισμοῦ, οἱ τετιμημένοι διὰ τοῦ πολυτίμου τίτλου τοῦ Χριστιανοῦ, πίστιν δι᾽ ἀγάπης ἐνεργουμένην, πίστιν ὑπαγορεύουσαν ἀγαθὰς πράξεις, διὰ νὰ ἀπολαύωμεν καὶ τὰ ἐκ ταύτης εὐεργετήματα.

Ὅταν δὲ ἔχωμεν τοιαύτην πίστιν, τότε βεβαιότατα δὲν θὰ ὑποπίπτωμεν εἰς τὸ φοβερὸν σφάλμα τῶν Γεργεσηνῶν τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου, νὰ κανονίζωμεν τὰ αἰσθήματα καὶ τὴν διαγωγήν μας σύμφωνα καὶ ἀναλόγως πρὸς τὸ ὑλικὸν καὶ μόνον τὸ ὑλικόν μας συμφέρον. Ὁ φιλάνθρωπος Κύριος ἰατρεύει τοὺς δύο δαιμονιζομένους καὶ ἀποδίδει αὐτοὺς ὑγιεῖς εἰς τοὺς συγγενεῖς των, εἰς τὴν κοινωνίαν. Οἱ Γεργεσηνοὶ ἀντὶ νὰ αἰσθανθῶσιν εὐγνωμοσύνην εἰς αὐτὸν διὰ τὸ φιλάνθρωπον ἔργον τῆς θεραπείας τῶν συμπολιτῶν των, ἀντὶ νὰ εὐχαριστήσωσιν αὐτόν, διότι τοὐλάχιστον τοὺς ἀπήλλαξεν ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ κινδύνου νὰ περνοῦν ἀπὸ τὰ μέρη ὅπου συνήθως ἔμενον οἱ δαιμονιζόμενοι—καὶ δὲν ἦτο μικρὸς ὁ κίνδυνος· διότι λέγει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ὅτι ἦσαν «χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης» — ἀντί, λέγομεν, νὰ δείξωσι τοιαῦτα εὐγνώμονα αἰσθήματα, τοιαύτην εὐγενῆ διαγωγήν, καὶ νὰ τὸν παρακαλέσωσι νὰ μένῃ εἰς τὴν πόλιν των, καθὼς ἔκαμαν ἄλλοτε οἱ Σαμαρεῖται, νὰ ἀπολαύσωσι παρ᾽ αὐτοῦ καὶ ἄλλας εὐεργεσίας, νὰ ὠφεληθῶσι ψυχικῶς ἀπὸ τὴν θείαν καὶ ὑψηλὴν διδασκαλίαν του, νὰ ἁγιασθῶσιν ἀπὸ τὴν παρουσίαν του, αὐτοὶ ἀποβλέποντες εἰς τὴν ὑλικὴν

ζημίαν ἐκ τοῦ πνιγμοῦ τῶν χοίρων, τυφλωμένοι ἀπὸ τὸ ὑλικὸν συμφέρον τὸ ὁποῖον ἦτο ἀσήμαντον καὶ ἀνάξιον λόγου ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς πνευματικὰς ὠφελείας, τὰς ὁποίας θὰ ἐλάμβανον, «παρεκάλεσαν αὐτὸν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν». Ὅμοιοι πρὸς τοὺς ἀχαρίστους Γεργεσηνοὺς φαινόμεθα καὶ ἡμεῖς, ὅταν ἀπὸ ὑλικὰ συμφέροντα δεικνύομεν διὰ τῆς παρακοῆς μας εἰς τὸ θεῖον θέλημα ἀδιαφορίαν, διὰ νὰ μὴ εἴπωμεν ἀχαριστίαν εἰς τὸν μέγαν εὐεργέτην μας Θεόν, χωρὶς νὰ συλλογιζώμεθα ὅτι ἄνευ τῆς εὐλογίας του οὔτε τὰ κτήματά μας, οὔτε αἱ ἐργασίαι μας εἶνε δυνατὸν νὰ μᾶς δώσουν ὑλικὰς ὠφελείας. Πιστοὶ λοιπὸν καὶ ἀφοσιωμένοι εἰς τὸν Σωτῆρα Κύριον, ἂς ἀκολουθῶμεν τὴν πρέπουσαν ὁδόν, ἐργαζόμενοι μὲν καὶ ὑπὲρ τῶν ὑλικῶν μας συμφερόντων, ἀλλὰ πρὸ πάντων φροντίζοντες διὰ τὰ πνευματικά μας συμφέροντα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ θεωρῶμεν ὡς πολυτιμότερα ἀπὸ τὰ ὑλικὰ ὅσῳ πολυτιμοτέρα εἶνε ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα.

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΤΡΙΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

ΣΤ΄.

«*Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ*».

Εἴδομεν εἰς τὰς προηγουμένας ὁμιλίας ὅτι ἡ Τρίτη τοῦ Θεοῦ ἐντολὴ ἐντέλλεται καὶ ἐπιβάλλει ἡμῖν νὰ τιμῶμεν καὶ δοξάζωμεν λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ μετὰ ζήλου ἱεροῦ καὶ ἐνθέου, τὸ μέγα καὶ ὑπερύμνητον τοῦ Θεοῦ Ὄνομα. Ὑπολείπεται ἤδη ἡμῖν νὰ μάθωμεν ποῖοι εἶναι οἱ ἀθετοῦντες τὴν ἐντολὴν ταύτην τοῦ Θεοῦ.

Τὴν τρίτην τοῦ Θεοῦ ἐντολὴν ἀθετοῦσι καὶ ἑπομένως βεβηλοῦσι τὸ πανάγιον τοῦ Θεοῦ ὄνομα ὅσοι «*λαμβάνουσι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ματαίῳ*», ἤτοι οἱ βλάσφημοι, οἱ καταρώμενοι, οἱ ψεύδορκοι καὶ ἐπίορκοι, οἱ τὰς πρὸς τὸν Θεὸν εὐχὰς ἤτοι ὑποσχέσεις αὐτῶν ἀθετοῦντες. Περὶ ὅλων τούτων θὰ ὁμιλήσωμεν μετὰ τῆς δυνατῆς σαφηνείας.

Τὸ πανάγιον καὶ φοβερὸν τοῦ Θεοῦ ὄνομα λαμβάνουσιν ἐπὶ ματαίῳ ὅσοι ἀπροσέκτως καὶ χωρὶς τὴν ἀπαιτουμένην εὐλάβειαν φέρουσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἑαυτῶν στόμα, ὡς ὄνομα κοινὸν καὶ σύνηθες καὶ ἀπαγγέλλουσιν αὐτὸ μετ᾽ ἐπιπολαιότητος, εὐκαίρως, ἀκαίρως, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ διὰ πράγματα εὐτελῆ καὶ χυδαῖα, χωρὶς εὔλογον ἀφορμὴν καὶ μηδενὸς πρὸς τοῦτο ἀναγκάζοντος. Τὸ πανάγιον Πνεῦμα διὰ τοῦ σοφοῦ Σειρὰχ παραγγέλλει: «*καὶ ὀνομασίᾳ Ἁγίου μὴ συνεθισθῇς*», τουτέστι, μὴ συνειθίσῃς νὰ ἔχῃς ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν

ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ στόμα σου. Καὶ ὅμως οὐδέποτε ἴσως ἄλλοτε ἐγένετο ἐν τῷ κόσμῳ ἡ κατάχρησις τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ ὅπως γίνεται σήμερον. Τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εὑρίσκεται εἰς τὰ στόματα τῶν σημερινῶν χριστιανῶν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν καὶ δι᾿ οἱανδήποτε ἀφορμήν. Ὁ χριστιανὸς τῆς σήμερον καὶ ὅταν κυριεύηται ὑπὸ τῆς ὀργῆς, καὶ ὅταν ἤρεμος ἱστορεῖ καὶ περιγράφει τὰ αὐτῷ συμβαίνοντα, καὶ ὅταν παραφέρηται ὑπὸ τῆς μέθης, καὶ ὅταν ἐπιχειρῇ νὰ ἐξεικονίσῃ καὶ παραστήσῃ τὸ καταβιβρῶσκον τὴν αὐτοῦ ψυχὴν αἰσχρὸν πάθος, ἑνὶ λόγῳ, ὁσάκις δι᾿ οἱονδήποτε λόγον ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ, ἵνα ἀρθρώσῃ λέξιν τινὰ, τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἔχει πρόχειρον. Θεὸν ἀποκαλεῖ ὁ πλεονέκτης καὶ φιλάργυρος τὸ ἀντικείμενον τῆς πλεονεξίας του· Θεὸν ἀποκαλεῖ ὁ φιλόδοξος τὰς τιμὰς καὶ ἀξιώματα καὶ παράσημα ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζεται· θεὸν ἀποκαλεῖ ὁ γαστρίμαργος τὸ ἀρέσκον αὐτῷ ἔδεσμα· θεὸν ἀποκαλεῖ ὁ μέθυσος τὸ μεθυστικὸν ποτὸν τὸ ὁποῖον λατρεύει· θεὸν ἀποκαλεῖ καὶ ὁ ἀσελγὴς καὶ ἀκόλαστος τὸ διεγεῖρον τὰς κτηνώδεις αὐτοῦ ὁρμὰς πορνικὸν γύναιον! Ἵλεως! ἵλεως γένοιτο ἡμῖν ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ βεβήλῳ ταύτῃ χρήσει καὶ καταχρήσει τοῦ παναγίου καὶ φοβεροῦ Αὐτοῦ ὀνόματος! Σπεῦσον, χριστιανέ μου νὰ ἐκριζώσῃς αὐτὴν τὴν κακὴν συνήθειαν νὰ ἔχῃς εἰς τὸ στόμα σου *διὰ παντὸς* τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, διότι ἡ κακὴ αὕτη συνήθεια σὲ ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἁμαρτίαν. «*Καὶ ὀνομασίᾳ ἁγίου μὴ συνεθισθῇς ὁ γὰρ ὀνομάζων » διὰ παντὸς ἀπὸ ἁμαρτίας οὐ μὴ καθαρισθῇ*», ἐνετείλατο τὸ πανάγιον Πνεῦμα διὰ στόματος τοῦ σοφοῦ υἱοῦ τοῦ Σειράχ. Παῦσον τὴν χυδαίαν ταύτην συνήθειαν τοῦ νὰ ἔχῃς διηνεκῶς ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν καὶ δι᾿οἱανδήποτε ἀφορμὴν τὸ μέγα καὶ φοβερὸν τοῦ Θεοῦ Ὄνομα εἰς τὸ στόμα σου, διότι ἡ τοιαύτη ἀσεβὴς συνήθεια καὶ ἕξις θὰ σὲ ὠθήσῃ κατὰ τοῦ κρημνοῦ τῆς καταχρήσεως, τῆς βεβηλώσεως τοῦ θείου ὀνόματος, κατὰ τοῦ κρημνοῦ τῆς ἀθετήσεως καὶ καταπατήσεως τῆς Τρίτης τοῦ Θεοῦ ἐντολῆς, ἥτις ῥητῶς ἀπαγορεύει τὸ νὰ λαμβάνωμεν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ματαίῳ. «*Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ· οὐ » γὰρ μὴ καθαρίσῃ Κύριος ὁ Θεός σου τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ » ἐπὶ ματαίῳ*».

Βεβηλοῦσι τὸ πανάγιον τοῦ Θεοῦ ὄνομα, καὶ ἑπομένως παραβαίνουσι τὴν Τρίτην τοῦ Θεοῦ ἐντολὴν καὶ οἱ ***βλάσφημοι.*** Τοὺς βλασφήμους δὲ δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν εἰς τρεῖς τάξεις, εἰς τρεῖς κατηγορίας. Εἰς βλασφήμους, οἱ ὁποῖοι ἐκ κακῆς συνηθείας βλασφημοῦσι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, εἰς βλασφήμους δηλονότι χυδαίους. Εἰς βλασφήμους, οἱ ὁποῖοι βλασφημοῦσι τὸν Θεὸν ὠθούμενοι ὑπὸ κακίας ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν ἐμφωλεύοντος μίσους πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τοιοῦτοι δ᾿ εἰσὶν οἱ αἱρετικοί. Τέλος εἰς βλασφήμους οἱ ὁποῖοι ἐκ κενοδοξίας καὶ ὑπερηφανίας βλασφημοῦσι τὸν Θεόν. Περὶ ἑκάστης τῶν κατηγοριῶν τούτων τῶν βλασφήμων ἂς ὁμιλήσωμεν ἰδιαιτέρως.

Ὁ νοῦς καὶ ὁ λόγος, τὰ δύο ταῦτα, εἶναι ἡ δύναμις τοῦ ἀνθρώπου ἡ μεγάλη. Τὴν διπλῆν ταύτην δύναμιν ἐνεφύτευσεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἐκ τοῦ μηδενὸς πλασθέντα ἄνθρωπον, διὰ νὰ ἀναδείξῃ αὐτὸν βασιλέα τῆς κτίσεως. Ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ νοὸς αὐτοῦ δύναται νὰ νοήσῃ τὸν Θεόν, διὰ δὲ τοῦ λόγου νὰ δοξάσῃ αὐτόν. Καὶ πραγματικῶς μόνος ὁ ἄνθρωπος

ἐξ ὅλων τῶν κτισμάτων νοεῖ τὸν Θεόν, μόνος ὁ ἄνθρωπος δοξολογεῖ αὐτόν, μόνος ὁ ἄνθρωπος ψελλίζει καὶ ἀπαγγέλλει τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μετ᾿ εὐγνωμόνων αἰσθημάτων καὶ μετ᾿ ἀγάπης.

Τὸ αἰώνιον δὲ τοῦτο τοῦ Θεοῦ ὄνομα ἐπεκαλέσθησαν ὅλοι οἱ Πατριάρχαι, ἐξύμνησαν ὅλοι οἱ Προφῆται· ἐπὶ τὸ Πανάγιον τοῦτο Ὄνομα ἤλπισαν ὅλοι οἱ ἐκλεκτοί, ὅλοι οἱ εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι ἄνδρες καὶ τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς νέας Διαθήκης. Τὸ ὄνομα τοῦτο τὸ φοβερὸν ἅμα καὶ εὐλογημένον ἐκηρύχθη εἰς πάντα τὰ ἔθνη ὡς ὄνομα ὅπερ ὤφειλον νὰ λατρεύσωσιν οἱ πάντες. Ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅπως γνωρίζομεν δέκα μόνον ἐντολάς, ἡ μία δὲ τῶν δέκα τούτων ἐντολῶν ἡ Τρίτη ἐντολὴ ἐπιβάλλει ἐπιτακτικῶς τὸν σεβασμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς ἔδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ ἕνα μόνον τύπον προσευχῆς. Ἐκ τῶν ἑπτὰ δὲ αἰτημάτων ταύτης τῆς Κυριακῆς προσευχῆς τὸ πρῶτον ἀναφέρεται εἰς τὸν ἁγιασμὸν τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου. Ἐκ τούτων ὅλων δείκνυται ὅτι τὸ θέλημα τοῦ Θτοῦ εἶναι, πᾶν στόμα ἀνθρώπινον νὰ ἀποφεύγῃ μετὰ ἱερᾶς φρίκης πᾶν ὅ,τι θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξευτελίσῃ τὴν ὀφειλομένην εἰς τὸ ἔνδοξον τοῦτο ὄνομα τιμὴν καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξυμνῇ αὐτὸ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Κατόπιν ὅλων τούτων τί εἶναι ἤδη ἡ βλασφημία ; Εἶναι ἡ ἀπάρνησις τοῦ νοός, ἡ βεβήλωσις τοῦ λόγου, ἔγκλημα καθοσιώσεως κατὰ τῆς μεγαλειότητος τοῦ Θεοῦ, βεβήλωσις τῆς προσευχῆς, καί, ἐν γένει εἰπεῖν, εἶναι ἡ εἰδεχθεστέρα μορφὴ τῆς ἀχαριστίας.

Ἡ βλασφημία οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ δικαιολογίαν, διότι οὔτε κέρδος ὑποκρύπτεται ἐν αὐτῇ, ὅπως ἐν τῇ ἀδικίᾳ, οὔτε ἀγρία τις εὐχαρίστησις ὅπως ἐν τῇ ἐκδικήσει, οὔτε ἡδονὴ ὅπως ἐν τῇ σαρκικῇ ἀκρασίᾳ. Ποῖον ἀγαθὸν δύναται νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ ἡ βλασφημία ; Ποίαν χαρὰν δύναται νὰ προξενήσῃ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν χυδαιοτέραν καρδίαν; Οὐδεμίαν ἀπολύτως. Ἡ βλασφημία οὐδεμίαν χορηγεῖ, οὔτε ὠφέλειαν, οὔτε ἡδονὴν οὔτε διὰ τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε διὰ τὴν καρδίαν, οὔτε διὰ τὸν βλασφημοῦντα αὐτόν, οὔτε διὰ τοὺς ἄλλους. Ἡ βλασφημία εἶναι οὐδὲν ἕτερον, εἰμὴ τὸ κακὸν ἀντὶ κακοῦ. Ὁ ἄνθρωπος ὅταν κυριευθῇ ὑπὸ θυμοῦ, ὅταν παραφέρηται ὑπὸ τῆς ὀργῆς, τότε δὲν εἶναι πλέον κύριος ἑαυτοῦ, ἀποτυφλοῦται ὑπὸ τοῦ πάθους τούτου ἐντελῶς καὶ δὲν γνωρίζει πλέον οὔτε τί πράττει οὔτε τί λέγει· ἁπλοῦν πεῖσμα, παραμικρὸν σφάλμα, συμβάν τι ἀπροσδόκητον, τυχαῖόν τι, σκιά τις, τὸ μηδὲν αὐτὸ, ἐξαγριώνει αὐτὸν εἰς βαθμὸν ἀπερίγραπτον. Μὴ δυνάμενος δὲ νὰ ἐκδικηθῇ συμφώνως τῇ ἐπιθυμίᾳ του κατὰ ἀλόγων ἢ ἀναισθήτων πολλάκις ὄντων ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκσφενδονίζει κατὰ τοῦ παναγίου ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, φύρδην μίγδην ὕβρεις, κατάρας, βλασφημίας, φράσεις χυδαίας, λέξεις ἀσυναρτήτους καὶ ἄλλας βρωμερὰς αἰσχρολογίας, αἱ ὁποῖαι ἐμποιοῦσι κατάπληξιν καὶ λυποῦσι βαθέως ὄχι μόνον τὸν ἀληθῆ χριστιανόν, ἀλλὰ καὶ πάντα ἐν γένει ἐχέφρονα ἄνθρωπον. Ἀλλὰ θὰ σὲ ἐρωτήσω, χριστιανέ μου, ποία σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ τῆς ὀργῆς σου καὶ τῆς βλασφημίας, διὰ τῆς ὁποίας ἐκδηλοῖς ταύτην; μεταξὺ τοῦ ἀτιθάσσου ζῴου τὸ ὁποῖον μαστιγώνεις καὶ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποίου βλασφημεῖς τὸ ὄνομα ; μεταξὺ τοῦ θραυομένου ἐργαλείου σου ἢ καὶ ἁπλοῦ ποτηρίου

θραυομένου μέσα εἰς τὰς χεῖράς σου καὶ τοῦ στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ τοῦ σκέποντος τὴν κεφαλήν σου; Κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας τῆς μανίας σου, ποῦ εὑρίσκεται, χριστιανέ μου ἀγαπητέ, ὁ νοῦς σου; ποία εἶναι ἡ ἀπασχόλησις τοῦ λογικοῦ σου; ἐπιτρέπεταί ποτε, ὄχι πλέον εἰς χριστιανόν, ἀλλ᾿ εἰς ἄνθρωπον ἔχοντα σώας τὰς φρένας νὰ βλασφημῇ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, διότι αἴφνης παρεστράτησε τὸ ζῷόν του, ἢ διότι ἔσπασε τὸ ἐργαλεῖον τῆς τέχνης του, ἢ διότι ἐσκόνταψεν ὁ ἴδιος ἐπὶ λίθου τὸν πόδα του; Ἰδοὺ ποῦ καταντᾷ τὸν ὑπὸ νοὸς πεπροικισμένον ἄνθρωπον, τὸν λογικὸν ἄνθρωπον, τὸ βδελυρὸν πάθος τῆς βλασφημίας! Ἀλλ᾿ ἆρά γε ἡ βλασφημία εἰς τοιαύτας περιστάσεις φέρει ἀνακούφισιν, ἢ παραμυθίαν τινά; Ἄκουσον τί λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος: «*Μερικοί, ἐὰν προσκόψωσι » κάπου, ἢ ὑβρισθῶσι παρά τινος, ἢ εἰς ἀρρωστίαν περιπέσωσιν, ἢ εἰς » ποδαλγίαν, ἢ εἰς κεφαλαλγίαν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο νόσημα ἀμέσως βλα- » σφημοῦσι. Καὶ τὸν μὲν πόνον τοῦ νοσήματος ὑφίστανται, τὸ δὲ ἐξ αὐ- » τοῦ ἠθικὸν καὶ αἰώνιον κέρδος ἀποστεροῦνται. Τί κάμνεις, ἄνθρωπε, » βλασφημῶν τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα καὶ προστάτην καὶ κηδεμόνα; » Καὶ μήπως ἐὰν βλασφημήσῃς κάμνεις ἐλαφρότερον τὸ πάθημά σου; » Ἀλλ᾿ ἐπιτείνεις μᾶλλον αὐτό, καὶ βαρυτέραν καθιστᾷς τὴν ὀδύνην. » Διότι διὰ τοῦτο ὁ Διάβολος μυρία κατὰ σοῦ ἐπιφέρει δεινά, διὰ νὰ σὲ » καταρρίψῃ εἰς τὸ βάραθρον τῆς βλασφημίας. Καὶ ἂν μὲν ἴδῃ ὅτι βλα- » σφημεῖς ταχέως αὐξάνει τὸν πόνον σου καὶ κάμνει τοῦτον μεγαλήτερον. » Ἂν δὲ ἴδῃ, ὅτι γενναίως φέρεις τὸ πάθημα, καὶ ὅτι ὅσῳ τοῦτο ἐπιτεί- » νεται, τόσῳ μᾶλλον εὐχαριστεῖς τὸν Θεόν, ἀμέσως τρέπεται εἰς φυγήν. » Καὶ καθὼς κύων, ὅστις παραστέκει εἰς τράπεζαν, ἂν μὲν ἴδῃ ὅτι ὁ » τρώγων ἄνθρωπος συχνὰ τῷ ῥίπτει κάτι ἀπὸ τὰ φαγητά, ἐξακολουθεῖ » νὰ μένῃ ἐκεῖ· ἐὰν δέ, ἅπαξ καὶ δὶς προσελθών, φύγῃ χωρὶς νὰ λάβῃ τι, » ἀπομακρύνεται ὁριστικῶς· τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Διάβολος συχνὰ ἀνοί- » γει τὸ στόμα του πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἂν μὲν ῥίψῃς εἰς αὐτὸν λόγον βλά- » σφημον, τὸν δέχεται διὰ νὰ ζητήσῃ πάλιν. Ἐὰν δὲ ἐμμείνῃς εἰς τὸ νὰ » εὐχαριστῇς τὸν Θεόν, ἀπέπνιξας τὸν διάβολον*»...

Ἡ βλασφημία εἶναι βεβήλωσις τοῦ λόγου, τοῦ θαυμασίου τούτου δώρου, τὸ ὁποῖον ἐδωρήσατο τῷ ἀνθρώπῳ ὁ Θεός. Τὸν λόγον τοῦτον ἔχει καθῆκον ὁ ἄνθρωπος καὶ μάλιστα ὁ χριστιανὸς νὰ ἐξαγιάζῃ ὑμνολογῶν καὶ δοξολογῶν τὸν Θεόν. Ὁ βλάσφημος ὅμως πράττει ὅλως τοὐναντίον· βεβηλοῖ τὸ θεῖον δῶρον διὰ τῶν βλασφημιῶν αὐτοῦ. Ἀντὶ νὰ κινῇ τὸ ὄργανον τοῦ λόγου, τὴν γλῶσσάν του πρὸς ὕμνους καὶ δοξολογίαν τοῦ Ὑψίστου μολύνει ταύτην μὲ τὰς βλασφημίας. Τί δὲ οἱ βλάσφημοι προφασίζονται συνήθως; ὅτι ἕνεκα τῆς κακῆς συνηθείας ἡ γλῶσσα δὲν συγκρατεῖται ἀλλ᾿ ὁρμᾷ ἀφ᾿ ἑαυτῆς εἰς τὴν βλασφημίαν. Ἄκουσον ὅμως χριστιανέ μου τί σοι παραγγέλλει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος: «*Ὅταν ἡ » γλῶσσά σου ὁρμήσῃ εἰς βλασφημίαν, πρὶν ἢ τὸν βλάσφημον λόγον ἐκ- » φέρῃ δάγκασε αὐτὴν πανταχόθεν μὲ ὅλην σου τὴν δύναμιν διὰ τῶν » ὀδόντων σου. Καλήτερον νὰ ῥέῃ ἀπὸ αὐτὴν αἷμα τόρα, παρὰ νὰ ἐπι- » θυμῇ τότε ἐν τῇ γεέννῃ τοῦ πυρὸς ὕδατος σταγόνα. Καλήτερον δι᾿ αὐτὴν » νὰ ὑπομείνῃ πρόσκαιρον πόνον παρὰ νὰ ὑποστῇ τότε διαρκῆ κόλασιν*».

Ἡ βλασφημία εἶναι ἔγκλημα καθοσιώσεως κατὰ τῆς θείας Μεγαλειότη-

τος, διότι διὰ τῆς βλασφημίας προσβάλλομεν τὸν Θεὸν αὐτὸν ἀπ᾽εὐθείας. Ἡ κλοπή, ἡ συκοφαντία, ἡ ἀνθρωποκτονία εἶναι ἐγκλήματα βαρύτατα, ἀλλὰ τὸ ἄμεσον ἀντικείμενον αὐτῶν εἰσι ἡ περιουσία, ἡ ὑπόληψις, ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν τῇ βλασφημίᾳ ἀπ᾽ ἐναντίας τὸ ἄμεσον ἀντικείμενον εἶναι ὁ Θεός. «*Ὁ ἁμαρτάνων*, λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος, *παραβαίνει νό-* » *μον, ὁ δὲ βλασφημῶν εἰς αὐτὴν ἀσεβεῖ τὴν θεότητα*». Αὐτὸ τοῦτο βεβαιοῖ καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ὅστις καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον προσκαλεῖ καὶ προτρέπεται πάντα χριστιανὸν καὶ διὰ ῥαπίσματος ἀκόμη νὰ σωφρονίζῃ τὸν βλάσφημον. «*Ἂν ἀκούσῃς κἀνένα εἰς δίοδόν τινα ἢ ἐν μέσῳ τῆς* » *ἀγορᾶς νὰ βλασφημῇ τὸν Θεόν, πλησίασον, ἐπίπληξον αὐτόν, καὶ ἂν* » *ἦναι ἀνάγκη νὰ* ***ῥαπίσῃς*** *αὐτόν, μὴ τὸ ἀφήσῃς·* ***ῥάπισον*** *τὸ πρόσωπον* » *αὐτοῦ, σύντριψον τὸ στόμα,* ***ἁγίασον*** *τὴν χεῖρά σου διὰ τῆς πληγῆς.* » *Καὶ ἂν τινὲς σὲ ἐγκαλῶσι καὶ σὲ σύρωσιν εἰς τὸ δικαστήριον, ἀκολού-* » *θησον αὐτούς· καὶ ἂν ἐπὶ τοῦ βήματος ζητήσῃ ἀπὸ σὲ εὐθύνας ὁ δικα-* » *στής, εἰπὲ μὲ παρρησίαν, ὅτι τὸν βασιλέα τῶν Ἀγγέλων ἐβλασφήμησε.* » *Διότι, ἐὰν ὅσοι τὸν ἐπὶ γῆς βασιλέα βλασφημοῦσι πρέπει νὰ τιμωρῶνται,* » *πολὺ περισσότερον ὅσοι ὑβρίζουσιν ἐκεῖνον... Κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, σω-* » *φρονίζειν τὸν ἀδελφὸν μὴ ἀποκνήσῃς· μαρτύριον γάρ σοι τοῦτό ἐστι*».

Ἡ βλασφημία τέλος εἶναι ἡ εἰδεχθεστέρα μορφὴ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀχαριστίας. Διότι κατὰ τίνος ἀκονίζει τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ὁ βλάσφημος; κατὰ τοῦ Θεοῦ; Ἀλλ᾽ ὁ Θεὸς εἶναι ὁ φιλόστοργος ἡμῶν πατὴρ ὅστις, οὐ μόνον δωρεῖται ἡμῖν τὸ ζῆν, ἀλλὰ καὶ καθ᾽ ἑκάστην προνοεῖ περὶ ἡμῶν! Κατὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ; Ἀλλ᾽ ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἐξαγοράσας ἡμᾶς διὰ τοῦ τιμίου αὐτοῦ αἵματος, εἶναι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Κατὰ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας; Ἀλλ᾽ ἡ Ἐκκλησία εἶνοι ἡ φιλόστοργος ἡμῶν μήτηρ ἡ ἀναγεννῶσα ἡμᾶς δι᾽ ὕδατος καὶ Πνεύματος, ἡ ἐκτρέφουσα καὶ συντηροῦσα ἡμᾶς διὰ τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς καὶ τῆς θείας χάριτος, ἡ ἀνοίγουσα ἡμῖν τὰς πύλας τοῦ Οὐρανοῦ. Κατὰ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου; Ἀλλ᾽ ἡ Θεοτόκος εἶναι ἡ ἀπαύστως ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς τὸν μονογενῆ αὐτῆς Υἱὸν μεσιτεύουσα. Κατὰ τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν Ἁγίων; Ἀλλ᾽ οἱ Ἄγγελοι καὶ οἱ Ἅγιοι εἶναι οἱ ἐν οὐρανοῖς φίλοι καὶ ἀδελφοὶ ἡμῶν, οἱ προστατεύοντες ἡμᾶς διὰ τῶν δεήσεων αὐτῶν πρὸς τὸν Θεόν. Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων δείκνυται ὅτι ἡ βλασφημία εἶνε ἡ ἐσχάτη πρὸς τὸν Θεὸν ἀχαριστία.

Ἂς ἀποφεύγωμεν λοιπόν, χριστιανοί μου, πάσῃ δυνάμει τὴν βδελυρὰν ἁμαρτίαν τῆς βλασφημίας. Ὄχι δὲ μόνον νὰ ἀποφεύγωμεν ἡμεῖς τὴν βλασφημίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἐπ᾽ οὐδενὶ λόγῳ νὰ ἐπιτρέπωμεν τὸ βλασφημεῖν, ὅπως συμβουλεύει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος. «*Δὲν εἶναι*, λέγει ὁ θεῖος πατήρ, *ἄτοπον, ὅταν βλέπομεν συμπλοκὴν εἰς τὴν ἀγοράν, νὰ τρέ-* » *χωμεν καὶ νὰ συμφιλιώνωμεν τοὺς διαπληκτιζομένους; τί λέγω συμπλο-* » *κήν; ἐὰν ἠθέλομεν ἴδῃ ὄνον νὰ καταπέσῃ, ὅλοι σπεύδομεν νὰ δώσωμεν* » *χεῖρα βοηθείας καὶ νὰ τὸν ἀνεγείρωμεν ὁμοῦ· τοὺς δὲ ἀδελφούς μας νὰ* » *παραμελῶμεν ἐν ᾧ χάνονται; Ὅμοιος μὲ ὄνον εἶναι ὁ βλάσφημος, καὶ* » *ἐπειδὴ δὲν ὑπέφερε τὸ φορτίον τοῦ θυμοῦ του, κατέπεσε· πλησίασε καὶ* » *σήκωσε αὐτόν, ταὐτοχρόνως δὲ καὶ θεράπευσον αὐτὸν καὶ μὲ λόγια καὶ* » *μὲ πράγματα (ἤτοι μὲ ῥαπίσματα) καὶ μὲ ἐπιείκειαν καὶ μὲ αὐστηρότητα.* Οὕτω δὲ πολιτευόμενος χριστιανέ μου, γίνεσαι ἄξιος οὐρανίων στεφάνων.